

**Výkladové stanovisko č. 1
ze zasedání expertní pracovní skupiny pro insolvenční právo ze dne 10.1.2008**

**K otázce dispozičních oprávnění k majetkové podstatě v mezidobí od rozhodnutí
o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku**

Nestanoví-li insolvenční soud jinak, je ve vztahu k majetkové podstatě dlužník osobou s dispozičními oprávněními i v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.

O d ů v o d n ě n í:

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, vymezuje mezi základními pojmy v § 2 odst. 1 písm. f/ také obsah pojmu „osoba s dispozičními oprávněními“, a to tak, že jde o osobu, „které v průběhu insolvenčního řízení přísluší právo nakládat s majetkovou podstatou ohledně všech oprávnění, ze kterých se skládá“.

Obecným ustanovením, obsahujícím ve vazbě na jednotlivé fáze insolvenčního řízení výčet osob, kterým insolvenční zákon tato dispoziční oprávnění přiznává, je pak ustanovení § 229 odst. 3 insolvenčního zákona, které určuje, že nestanoví-li tento zákon jinak, je ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními

- a) dlužník v době do rozhodnutí o úpadku,
- b) insolvenční správce v době od prohlášení konkursu,
- c) dlužník v době od povolení reorganizace a
- d) dlužník v době od povolení oddlužení.

Citované ustanovení výslovně neuvádí kdo je osobou s dispozičními oprávněními v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (nejde-li o případ uvedený v § 148 insolvenčního zákona, kdy insolvenční soud obě rozhodnutí spojil), a vyvolává tak u veřejnosti pochybnosti o tom, zda osobou s dispozičními oprávněními je v dotčeném období dlužník nebo insolvenční správce. Expertní pracovní skupina pro insolvenční právo dospěla k závěru, že tyto pochybnosti lze rozptýlit následujícím výkladem.

Řešení předkládaného problému je založeno na dvou argumentech. První argument vychází z pojetí insolvenčního řízení jako řízení jednotného. To se projevuje tím, že úkolem insolvenčního soudu v první fázi insolvenčního řízení je nejprve rozhodnout, zda je dlužník v úpadku; je-li tomu tak, vydá rozhodnutí o úpadku ve smyslu § 136 insolvenčního zákona a až poté rozhodne (za aktivní účasti věřitelů) o vhodném způsobu řešení tohoto úpadku (konkursem, reorganizací, oddlužením).

Insolvenční zákon si současně klade za cíl podpořit (je-li to podle stavu dlužníkovy majetku možné) jiné způsoby řešení dlužníkovy úpadku než je konkurs (jako likvidační forma řešení úpadku), a to u podnikatelů reorganizací a u nepodnikatelských subjektů oddlužením. U těchto „jiných“ způsobů řešení úpadku se dispoziční oprávnění ponechávají

(na rozdíl od konkursu) dlužníku (srov. § 229 odst. 3 písm. c/ a d/ insolvenčního zákona). Filosofii této úpravy by však odporovalo pojetí, podle kterého by dlužník rozhodnutím o úpadku o dispoziční oprávnění nejprve přišel (a insolvenční správce by je nabyl) a po rozhodnutí podle § 229 odst. 3 písm. c/ nebo d/ insolvenčního zákona by je případně opět nabyl (a insolvenční správce by je pozbyl). Ustanovení insolvenčního správce jako osoby s dispozičními oprávněními již při rozhodnutí o úpadku by oslabilo nelikvidační formy řešení úpadku a v mnohých případech by je zcela znemožnilo. Tímto způsobem by došlo ke zmaření účelu zavedení jednotného řízení podle insolvenčního zákona

Druhý argument vychází z toho, jak jsou pojata omezení dlužnických dispozičních oprávnění v ustanoveních § 111 a § 140 insolvenčního zákona. Podle insolvenčního zákona dochází k základním (zákonným) omezením dlužnických dispozičních oprávnění, jakmile nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (zveřejněním vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku do 2 hodin od podání insolvenčního návrhu - srov. § 101 insolvenčního zákona). Rozsah těchto zákonných omezení pojmenovává ustanovení § 111 insolvenčního zákona. K dalším omezením dlužnických dispozičních oprávnění může insolvenční soud před rozhodnutím o úpadku přistoupit formou předběžného opatření (jsou-li splněny podmínky formulované v § 113 insolvenčního zákona).

Ustanovení § 140 odst. 1 insolvenčního zákona pak určuje, že i po rozhodnutí o úpadku trvají účinky spojené s předběžným opatřením nařízeným insolvenčním soudem; insolvenční soud však může i bez návrhu změnit své rozhodnutí o předběžném opatření. V rozsahu, ve kterém není dlužník oprávněn nakládat s majetkovou podstatou, přechází toto právo rozhodnutím o úpadku na insolvenčního správce. O rozsahu zákonných omezení dlužnických dispozičních oprávnění ve prospěch insolvenčního správce nad rámec uvedený v § 111 insolvenčního zákona insolvenční zákon nic neuvádí.

Jinými slovy, posledně citované ustanovení mlčí o zákonných omezeních dlužnických dispozičních oprávnění (ponechává je rozhodnutím o úpadku nedotčena) a předjímá toliko možnou změnu těch omezení, která insolvenční soud založil svým předběžným opatřením. Tím, že mezi účinky rozhodnutí o úpadku není zařazena automatická změna dispozičních oprávnění, je současně řečeno, že neurčí-li insolvenční soud jinak v rozhodnutí o úpadku (čimž by z obsahového hlediska buď změnil své předchozí předběžné opatření nebo by takové předběžné opatření nařídil), zůstávají dispoziční oprávnění v nezměněném rozsahu zachována tomu, kdo je měl před rozhodnutím o úpadku, tedy dlužníku. Insolvenčnímu správci se právo nakládat s majetkovou podstatou přiznává rozhodnutím o úpadku pouze v rozsahu, ve kterém v době vydání rozhodnutí o úpadku (nikoli však coby zákonný důsledek přijetí rozhodnutí o úpadku, které o dispozičních oprávněních mlčí) nemůže s majetkovou podstatou nakládat dlužník (srov. § 140 odst. 1 poslední větu insolvenčního zákona).

Lze tedy uzavřít, že nestanoví-li insolvenční soud jinak, je ve vztahu k majetkové podstatě dlužník osobou s dispozičními oprávněními i v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.